

Dåser til enhver pris – Artikkel i Finansavisen

Skrevet av gjesteskribent Gro A Grorud (Loftet Antikviteter)

Fra medisin til nytelse

To planter ble samtidig innført til Europa - tobakks- og potetplanten. Tobakksplanten ble rast tatt i bruk - mye takket være Jean Nicot. Han var ambassadør i Portugal og ved et besøk hos det franske hoff, bød han enkedronning Catharina de Medici (1519 - 1589) snus for sin kroniske hodepine. Nicot anså planten som en medisinsk urt, og hadde stor tro på dens helbredende kraft. Tobakken ble pulverisert - slik at den kunne dras inn gjennom nesen - som dengang ble betraktet som den "eneste vei til hjernen." Dronningens hodepine ble kurert - og hun var så begeistret for planten - at hun ga den navet Herbe de la Reine. Det var Carl von Linnè som senere ga tobakksplanten navnet "nicotiana" etter Jean Nicot . Dronningen snuste med velbehag - og hoffet tok etter. Det varte ikke lenge før bruken av pulverisert tobakk ble høyeste mote rundt om i Europa.

For rokokkoens kultiverte menneske ble det å ta en pris snus et viktig sermonielt innslag i all selskaperlig omgang. Det måtte gjøres yndefullt og elegant. Så det ble gitt undervisning i den edle kunst å håndtere en snusdåse og innta en pris. En anvisning fra 1750 beskriver hvordan man ved hjelp av 14 elegante trinn og håndbevegelser byr frem tobakksdåsen. Men den tørre pudderaktige snusen kilte i nesen og fremkalte gjerne et kraftig nys - som satt sine mørke spor på det hvite skjortebrystet!! "Til og med de fine damene i Versailles hadde neser som svarte skorsteiner" het det.

Man mente av det var minst tre grunner for en kvinne å snuse:

1. Hun får anledning til å stifte nye bekjentskap idet hun tilbyr, mottar eller anmoder om en pris.
2. Hun vil dermed alltid kunne bryte en pause eller være selskaperlig selv når man mangler samtaleemne.
3. Hun vil derved alltid ha anledning til å la "diamantringene brillijere og vise sine smukke hender og snehvite armer". Noe å tenke på for de nærmere 30.000 jentene som snuser i dag?

Skal det være røyketobakk, luktesnus eller tyggetobakk?

Den som røyker lukter som en gris,
den som snuser ser ut som en gris og
den som tygger er en gris

Le Siècle de la Tabatière - 1700-tallet var snusdåsens århundre.

Snusdåsen representerer noe av datidens ypperste kunsthåndverk - og er en rik kunsthistorisk og kulturhistorisk kilde. For den snusende overklassen ble det laget eksklusive dåser i alle varianter. Man skulle helst ha en snusdåse til hvert antrekk - "og ikke ydmyge sig ved at anvende en dåse med farver der ikke harmonerede med beklædningen"!

Det ble laget snusdåser i gull, sølv, emalje, porselen, perlemor, elfenben, skilpadde, rav, papièrmachè - for å nevne noen. De kunne være dekorert med perler og edelstener, miniatyrmalerier eller de kunne ha en hemmelig dobbeltbunn som skulte erotiske bilder. For de lavere sosiale lag ble det laget dåser i tre, horn eller ben. Det fins snusdåser med speil og lusekam, kniv og korketrekker - eller med bilde av kjæresten og en liten hårlokk.

Det er en enorm variasjon - og i utlandet er det en stor skare samlere. Prisene varierer fra noen få kroner til xxx hundre tusen.

I løpet av første halvår i år kjøpte nordmenn over 5,5 millioner snusbokser. Snus er altså mote igjen - så hvorfor ikke ta de gamle snusdåsene i bruk - og snuse med stil....

Kilder: "Dåser og Etuier" Thomas Breivik
"Nordiske snusdåser" Bo Bramsen
Bildene er tatt hos: Blomqvist, West Sølv & Mynt, Helling